

ACC. NR 3265

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne o. Billinge Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.
Härad: Adress: Stehag
Socken: Berättat av olika pers. se resp. uppt.
Uppteckningsår: Född år i

1

Uppteckningen rör Djurskrock.

Kyrkoherde Nordstrand hade (på Öland?) hört någon vara Grodan.
rädd för att trampa på eller köra över någon groda. "De i synda-
floden dränkta människorna blevo förvandlade till grodor".

(Aug. Svensson, Vaghult, Kyrkhult, av modern 1840-tal.) Tordyveln.
Om man vänder en på rygg liggande tordyvel (torbagge) rätt, får
man en synd förlåten.

(D:me) När kalv första gången får mjölk, skall man va- Kalv.
ra tyst. Eljest blir kalven skrikig. Mjölken ges med träsked.
Kalven får därefter tre slag i pannan med skeden och förmaningen:
"Drick nu själv nästa gång".

(Chronfeldt) - Skaden ä "den Onnes ful". Skadefjär Skatan.
ska en akta sig för, "dä otygstyg". En jägare, som är rädd om sin
bössa, skjuter inte med den på en skata. Den, som skjuter en skade,
får betala med ett husdjur. (1902 var där en i Billinge, som mist

*Någon skänkel
vid en orten*

3265

*Helgerstam & Rydbeck
Stekrog*

sin ko. "Dä va inte underligt. Han skod skaden i päreträt".)

"Hornuen" kallas "den onne fulen".

(A.Johnsson efter Sven Backe, som bodde i en liten stuga vid nu rivna Norregård) - Som varning mot att ofreda lärkors eller svalors bon: "Den, som rör vid svalors (lärkors) unga

Han ska hänga vid den Ondes tunga."

I Knislinge, Göinge hd, hörde jag själv som barn följ.:

"Den, som rör vid svalans ägg,

Han ska hänga på satans skägg.

Den, som rör vid svalans unga,

Han ska hänga på satans tunga.

Den, som rör vid svalan själv,

Han ska hänga på satan själv."

Korpar äro "förtrollade präster" hette det i Munkarp på 1870-talet.

"Torbose" = tordyvel. - "Torbosetämjare, "Baggetämjare" voro skämtsamma uttryck (skällsord) bland skolbarn.

"Fladspetten" (hackspetten) "knagar" i skogen.

"Gyllenrännan" = gröna hackspetten.

"Vattensvalpan", do. do. budar rein.

"Solsvattan" = koltrasten.

"Stensvattan" = stenskvätt.

"Ånn" = gräsanden.

"Skallslugen" = Storskraken (conf. Skall = pjön, se

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

"Hornuen".

Svalor och

lärkor.

Korpar.

Tordyveln.

Hackspetten.

Koltrasten.

Stenskvätt.

Gräsanden.

nedan)

"Gläntan" = glada. "Glänta, glänta, fly, fly, i maren
ska du hänga må dina unga".

"Mejattansfulen", annan benämning på gladan. När gladan visade sig om våren, var det så långt fram, att arbetet på e.m. avbröts av mellanmålet, "mejattan".

"Koviba" = storspoven.

Mört kallas i Stehag "pjön", i Färs "pyn" eller (i Hörby) "skall". (Conf. Skallslugen ovan!)

"Lidet hö, lidet hö", sjunger talgoxen stundom på våren. Det bädar klen grässkörd.

(Aug. Svensson, Våghult, Kyrkhult): Hästblod medel mot "hästalyde". Vad det senare var, visste ej meddelaren. Medlet i bruk ännu 1922 i Kyrkhult.

När hackspett hackar hål å hus, det bädar dödsfall.

Är det en ljus fjäril, den första man ser, det bädar ett "ljus år".

Höna lägges i fam^{en} på det nyfödda barnet, för att detta skall få "gott läkekött".

Om en katt är det första djur, som förvetas på vaggan eller det nyfödda barnet - det är inte bra.

På grodor bör man aldrig trampa. "De äro nerstötta människor".

Härma inte göken, för då blöder tungan på honom.

Gladan.

Storspoven.

Mört.

Talgoxen.

Hästblod.

Hackspett.

Fjäril.

Höna.

Katt.

Groda.

Göken.

*St. o. Blegel
St. o. Blegel*

3265

*Alm. A. Hagen
St. o. Blegel*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV 4

Om man tar det första kvalster, som man finner om våren och gnider det in i händerna, så kan man under året stryka (torka) bort lyte.

Kvalster.

När tuppen gal om kvällen, betyder det regn.

Tuppen.

(Måns Jacobsson, Stehag): Om tuppen gal efter klockan 9 om kvällen, inträffar dödsfall i hemmet före årets slut.

Om skator ej bli hatade, göra de ingen skada, men bli de hatade, dröjer det inte länge, förrän de göra förtret. "Dä så ja på Blegel. Di rev skadaboet, och skadarna to så många kyllingar där ble."

Skator.

Se plau(plog) drya(släpas) och stork flya och föl ve höger sia - dä en go tya(tyda). (S.Sandby, J.Westin)

Tyda.

Vit duva ensam kom 18/6 1924 flygande till T.Persson i Verlinge. "Nu är Lydia Persson död", hette det då. Det var grannens 21-åriga dotter det gällde, nyss införd till lasarettet i Lund.

Duva.

"Gnallehök" - "en redig gn.(?) hök". (Smål.)

"Gnallehök".

Flädermus krängdes ut och in, och av skinnet gjordes hagelpung - av den, som ville bli mästernskytt.

Flädermus.

"Vären i Gruebackarna" (Nils Christensen hade mött honom.)

"Vären i
Gruebackarna

"Gräsulen" (gräsulven) = ligusterfjarilens stora, gröna med två horn-liknande taggar å huvudet försedda larv. Den ansågs

"Gräsulen".

3265

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV 5

välla ont i fötterna liksom "etter"(eder) i fingrarna. Enl. kantor Westin var man t.o.m. rädd för att "gräsulen" skulle "blåsa på en". "Akta dig,påg, så han inte blåser på de".

När ko varit hos tjur, plägade Jon Röitare i Wissere Ko.
med mössan slå kon två slag över länden.

Man hade en ramsa om vad hundarna säga.

Hundarna.

ACC. NR. 3265

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Landskap: Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.

Härad: Adress: Stehag

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Höna.

(Ida Holmqvist 5/3 1924): Höna lägges i det nyfödda barnets famn, för att detta ska få gott läkekött. Det är inte bra, om t.ex. en katt är det första djur, som kommer och ger akt på väggan och barnet.

ACC. NR 3265

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.

Härad: Adress: Stehag

Socken: Berättat av Westin

Uppteckningsår: Född år i S. Sandby

7

Uppteckningen rör Uv, Uggla.

Hornugglan kallades "den onne fulen". "Gå
inte ud påg (sen det var mörkt) - då tar hornuen de!"

ACC. NR. 3265

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Th. och Vel. Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.
Härad: _____ Adress: _____ Stehag
Socken: _____ Berättat av _____
Uppteckningsår: _____ Född år _____ i _____

8

Uppteckningen rör Träd, heliga.

Träden vid Stendösen vid Klinta få ej röras.
Om de skadas, brinner herrgården ner. - Prosten Ahnfeldt i Bosarp
drabbades av svår värk. Han hade låtit hugga ned träd vid kyrko-
gården. De stodo visserligen utanför muren, men rötterna gingo
in i den vigda jorden.

Vid Slingerbaljabacken vid vägen söder
om Orrahus stod en gammal bok, under vars yviga krona zigenare
fordom brukade slå läger, Conf. Tattrabäck i närheten! En sägen
om "Gungare Ekdal" (=E. från Gunnaröd) är anknuten till minnet
av detta gamla träd. "Puss, puss", sa Gungare Ekdal, när han sad
i boken och "gjorde ned" tattrarna.

Funteborg vid Funtehåla omnämnes i så
gott som alla gamla gränsbeskrivningar.

ACC. NR. 3265

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.
Härad: Adress: Stehag
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

9

Uppteckningen rör Växter - växtnamn.

Jungfru Marior (enl. Augusta Andersson) eller
Marior (enl. Maria Johansson) växte vid Möllebäcken.

Magretor = gulblom. prästkraze.

St. Hansurter plockades midsommaraften (St.
Hans dag") i prästens kohage (senare Länsmans kohage) upp mot
Verlinge till. = Arnica montana.

Röda liljor = primula farinosa, plockades
fordom på ängen vid Vedels killa. Obs. ännu allmän på sina stäl-
len i Hassle.

"Mysika", nysört (har givit namn åt "My-
sikebacken, som låg vid "Jansås") plockades och lades bland säng-
kläder för att ge dem en behaglig lukt. ("Tuan", död 1909, plocka-
de bl.a. "mysica" och sålde.)

"Gässlingar" kallas i Stehag sälgbloom "pal-
mer".

Skriv endast på denna sida!

"Dönemara" = dunkolvar, plockades innan de mognat och användes till att borsta hattar och skinn med (enl. G.Chronfeldt).

"Tordöneskräppor" = högvuxen kardborre.

"Rävsvars" = Verbascum, kungsljus.

"Rävarumpor" däremot = Epilobiumaugustifol.

"Kattastövlar" = lungört, Pulmonaria.

"Harakam" = gullvivor enl. M.Johansson.

"Pantoffleskämman" = potatissjukan. "Skämman kom i byn samma år som Karl Johan dö."

Vive(n)stärt = Cordomine (S.Sandby) Vivan=viban, vipan.

Topprockor = skafgräs.

"Marior", Orchis mascula med runda rotnölar.

Om dessa heter det, att de vita äro Kristi huvud och de svarta den ondes huvud.

"Blå maj" kallade man också Primula farinosa. Växte i Stehag förr vid Vedelskilla i mängd, finnes ännu i Hassle.

"Barsärker" = mälvor, enl. mor Lundqvist förmodligen med anledning av en viss likhet med vitt, veckat linnetyg.

"Snogapannor" = Convallaria enl. Kerstin

Stickerska.

(J.Ternblad från Vrå, Kronob.1.4/4 1926):

"Allri bränna grönt löv i ugn."

" Allri slå hett vatten på levande växter."

Vid eldning med "fåraris" tog man undan grönt löv, som möjligen blivit kvar inuti kärven.

(Min hustru efter Anna Stina på Fröjdansås, Asa förs. Smål.): "Förkläbånnabosken" benämning på randgräs. När man skulle hitta på nya "rånningar" till förkläden, gick man ut och tittade på randgräsets blad med deras i det oändliga skiftande rånningar.

Landskap: Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.
Härad: Adress: Stehag
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

12

Uppteckningen rör Vigd vid ett träd.

Om den gamle "Jansingen", den siste av Hjortsåsstammen, hette det, att han var "vigd vid ett träd". Det var "Turan", den i varjehanda konster kunniga mor Pär Turas i Klöfhus, som gjort detta.

Enligt Mor Helena Lundqvist 12/5 1913, är förklaringen till uttrycket följande: Om en man svikit sin käresta, och denna vill hämnas på honom, gör hon detta genom att "viga honom vid ett trä". Så länge trädet ifråga lever (ej hugges ner), är han bunden, och det blir ingenting av med tilltänkta förbindelser på annat håll. - Om hur "vigseln" tillgick, kunde mor Lundqvist ej upplysa. - "Gröna kärringen" - vem och var ? - ansågs kunna viga vid träd.

ACC. NR. 3265

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Landskap: Småland Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.
Härad: Alingsås Adress: Stehag
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

"Gröna ek vid Axeltorp" (obs. Heligt träd.) - "Gröna ek vid
På en liten backe väster om Axeltorp (i Hjärsås?) har till för någ- Axeltorp".
ra år sedan stått en gammal mycket tjock ek, kallad "Gröna ek".
Stod med gröna blad ända till julafton, om än sträng vinter.
Att bryta minsta gren av densamma vållade ofärd. En drake säges
ha haft sitt bo under densamma.

Knislinge kyrka kallas St.Hans kyrka och dess Knislinge kyr-
kvarn "St.Hans Mölla!" ka.

På Rönnersberg (högsta höjd. = nuvarande Krå- "Bål".
kebjär) betydande stenrör. Fordom har här varit "bål".

I Ö.Olinge: Tvingshög och "Sven Fellings" (med
resta stenar). (Obs. Ej Tvings utan Tingshög, säkert nog.)

Sigfridskullen i Lonshult. - Ett stycke från Sigfridskullen
Lonshults by en backe "Kung Sigfrids kulle". En kung med namnet
Sigfrid skall ha bott där. I närheten en dam, "Sigfrids dam".
Kungen skall ha uppdämt vattnet i en bäck, så han kunnat segla

till Lonshults kyrka.

"Den vita bjällekön i Glimminge". - "Klöfvasten", Glimminge kyrka.
kluven hall, stor som ett hus å Glimmingeåkern. "En jungfru bodde
i Hammarsberg (vid Hammar i Ingelstorp). Denna bergsjungfru stod
ej ut med att höra Glimminge kyrkas klockor. Slå ned - sten,
strumpeband, yttrade: "Jag gitter inte lida dig, din vita kö med
ditt röda huvud". Stenen ligger en halv mil från kyrkan, sprucken.

ACC. NR. 3265

Landskap: Skåne län Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.

Härad: Adress: Stehag

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Källor.

Vedels källa. (Gertrud Anders Nils 7/2 1917) Vedels källa.

Belägen strax vid bäcken (Vedelsbäck) vid Blegel, ängen norr om vägen - nu nästan igenfylld. - En vandrare kom en gång till denna källa. Då han ej hade något annat att taga vatten med, använde han sin mössa som öskärl. I källan var gott om blad, och av dessa fastnade några i mössan. När mannen gått en bit och tog mössan av sig, fann han i denna pengar. Aha, har det blett pengar å blader, mente han, så går jag tebaka te killan igen, så kanske hittar jag flere. Men när han kom dit igen, så var där varken blad eller pengar.

(På Ekströms tid hölls källan väl i ordning - man hämtade sitt dricksvatten därifrån - inga kreatur fick gå där.)

Brydestukillan låg i "Ulatånga" vången bort Brydestukillan

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

mot Råröds skog. (Brydestuan på backsluttningen ovanför brann ner redan på 1840-talet eller tidigare.) Denna källa kallades även "Rårökilla".

"Vinnängskilla". Nils Jöns hustru berättar att farfadern, Jon Jönsson i Verlinge, som gosse och i sällskap med en annan gosse gick till Vinnängskilla och skulle hämta "ärtasö vann". Något som liknade fjäll flöt på vattnet. De ströko undan det, men något kom med i kruset. När de kommo hem, var där silverpengar i vattnet. Dessa silverpengar hade man tagit vara på länge och haft dem att förevisa.

(Kerstin Persson, född i Bara 1854): Värby källa. Värby källa, belägen i Värby, Bara, nedanför Fåraborg. Hit samlades ungdom till dans särskilt midsommarafton. Man offrade penningar här. I senare tider spändes ett lakan nere i brunnen, för att de offrade pengarna skulle uppsamlas och komma fattigkassan till godo.

"Nobissakälla" låg (enl. Chronfeldt) nedanför prästgårdens trädgård vid Klockarebäcken. Den skulle ha sitt namn efter en tysk husar, som på sin tid räddat gamle general Coyet och till tack härför fått sig en stuga (Fulahuset?). - Denna källa finns kvar ett stycke längre bort mot gamla Kärrmöllehuset. Mor Lundqvist kände till den. "Synnerligen gott vattnet och aldrig sinande". Något namn hade hon ej hört på den.

(Chronfeldt): Vid Vedels källa samlades

Vedels källa

Stehags ungdom förr till lek. Så även å "Slätten" (Slättingen) å Gyabjär. Denna låg å sluttningen ned åt järnvägen till, där förmodligen Gyas källa en gång funnits. Gamla Vendels uppgifter peka härpå.

I Dopkällan, Stora Björkeröd, Glimåkra sägas Dopkällan. de första kristna där på orten ha blivit döpta. - Obs! Den förste missionären Valeman från Småland till Glimåkra. "Valemans åker" bevarar hans namn.

En do. Dopkälla i Svenarp.

Sante (St.Hans?) källa i Lunnom, Broby socken.

Källedal i Ousby, plats för de första dopen. Källedal.

St.Agnes källa, offerkälla i Henninge vång. St.Agnes källa.

Munkarp.

St. Bengts källa i Norra Rörum.

St. Olofs källa. Om denna berättar kantor la.

Andrén i St. Olof (20/7 1928), att det är allmän sägen bland folket, att denna källa ursprungligen fanns i själva kyrkan i koret. Den blev emellertid igenfylld, men bröt då i stället fram på sin nuvarande plats. - En känd "slagruteman", snickare Per Danielsson, omtalar, att han undersökt saken och funnit, att en stark åder går fram under koret, och har sedan följt samma åra ner till offerkällan. Ett ytterligare bevis för sägnens riktighet är, att korgolvet mittför norra väggen mer än en gång har "satt sig" och

liksom väggen invid är fuktig.

"Uti Nörre vång till Borlunda by lydande finnes en källa, som kallas Helig Hannas källa. (Helig Hansas?)" Hel. Hannas
En sjuk flicka botad genom att dricka vatten ur denna källa (låg källa.
på Kedemannastycket.) - Gemene man har fordom offrat varje St.
Hanses afton vid källan.

"Magnilla källa" icke långt från Full- Magnilla käl-
tofta by vid vägen till Espinge; uppsprang då Magnilds lik fördes la.
från Espinge till Fulltofta, då liket fallit ner från likbåren
på detta ställe.

En källa i skogen skall vara märkvärdig Onsvallakäl-
och är belägen $\frac{1}{2}$ mil väster från byn, Onsvallakällan (Odensvall?). lan.

I Hörby, Södre vång, en källa, som enligt
provinsialdoktor Roslin är mycket hälsosam. Till denna källa offras
årligen St. Johannis afton, och penningarna delas till socknens
fattiga.

Vid Skarhults kyrka västan ifrån har offrats
i forna tider i en källa, som hade skönt vatten.

Dans källa på fäladen mellan Hurva och
Hunsäng har även varit offerkälla. Säges vara upprunnen, då en
präst där blev mördad.

Svensköps kyrka helgad åt St. Lars, och på St. Lars källa
bymarken har varit en offerkälla. St. Lars källa. Denna blev enl.

Skåne o Blekinge
Hd. Olufsen

3265

Uppgifter till Kyrkoh
Höglund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

uppgift av kyrkoherde N. Bruzelius' igenkastad för 50 år sedan för övad vidskepelses skull.

Till offerkällan i Asarum vallfärdade folk från Kyrkhult, enl. vad Aug. Svensson i Vaghult, Kyrkhult, hört. Man offrade någon peng och drack av vattnet.

Källor i Skåne, omnämnda i R-beckska saml. efter P.J:son.:

Brönskulla i Hjärsås. En källa med skönt vatten framväller vinter och sommar ur berget, "en mycket hög klippa."

5 Källor i Kjälls Nöbbelöf i närheten av byn. En son till en herreman, boende nordanom ån, skall en gång ha mördat sina fem systrar, när de skulle bevista ottesången i kyrkan. För en var upprann en källa.

(I Vittsjö) På Bjärnums ägor i Sönnerskog ligger Rövareröset. 3 Bröder, födda i Vittsjö, spådda att de skulle slå tre sina systrar ihjäl. Sändes bort av föräldrarna, men rymde och kommo tillbaka - blevo rövare - kände ej de sina - dödade systrarna på väg till julotta. Där de nergrävt deras kroppar, uppväxte tre bokar, "Systerbokarna". De tre bröderna kommo till Ängagården och hade med sig systrarnas kläder, som av modern igenkändes. Fadern kommer hem, slår ihjäl de två och tar tillfånga den tredje brodern. Tillfrågas om sin far och mor. Visste

intet om dem - mindes dock deras namn. "Truls i Ängagården var min far och Sigrid lilla min mor". - Härom en hel visa.

Thora lillas källa i St.Herrestads östra vång. Thora lilla, klädd i silver och guld, på väg till sin trolovade, blev rånad av en tiggare.

Thora lillas
källa.

I Fulltofta östra vång Magnhilds källa. Magnhild en mycket from och gudfruktig kvinna. Då hon en gång var ute i marken, träffade hon rövare, som så våldförde sig på henne, att hon blev död. Det var i Espinge. På platsen uppsprang en källa. Då hon skulle begravas, stannade hästarna på ett ställe på vägen. Även här uppsprang en källa. Hennes gravsten, en huggen gråsten utan inskription, kan man ännu se på Fulltofta kyrkogård.

Magnhilds käl-
la.

I Bara Finnaberg ("Finnabjer") med tre källor, som där upprinna i söder, väster och norr. Den norra förnämst och spelar uti vita sanden. Pastor Coci(?) har funnit den verkande mot några svagheter.

I Norrviddinge. En herreman med två söner och tre döttrar. Sönerna gåvo sig till skogsrövare. Överföllo och dödade tre kvinnor på väg till ottesång. Då de upptäckte, att det var deras egna systrar, begrovo de dem i åbrinken och togo åter till skogen. En sten sedan rest här. Och å mordplatsen uppsprang tre källor.

Välinge källa, utanför Välinge by). Hit

Välinge källa.

kommo folk från skilda håll för att söka återvinna hälsa och krafter. En tiggerskå vid en i närheten varande bro lyckades samla så många pengar, att för dessa och offret i källan kunde uppföras ett kapell (invid källan). Generalguvernör G.A.Stenbock lät nedriva detta, byggde därav ett tingshus.

I Nöbbelöf (Fillestad) Gråbergskällan, nära Gråbergskällan. Nöbbelöfs mark. En herregård säges här vara sjunken.

I Wisseltofta Konga källa mellan Mysaka Konga källa. (Mysike?) och Brudhallen, säges ha fått sitt namn därav, att en kung, Kullbjörn Kattrygg, där läskat sig efter en skärmytsling med Görman Laxe. Den senare bodde i Södergård och regerade över Björkeberga och Broby län.

Heliga Bothilds källa i Andrarum. Även kyr- H.Bothilds kan skulles nämnas Bothilds. Förr hämtades det heliga vattnet till källa. kyrkan från denna källa. Då torka inträffade 1719, fann pastor en hop bykvinnor en afton sysselsatta med att ösa och rensa källan. Han avrådde dem från sådan "vidskepelse".

Landskap: Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.
Härad: Adress: Stehag
Socken: Berättat av Karna Boström
Uppteckningsår: 3/7 1925 Född år i

22

Uppteckningen rör Kongskilla ("Kongahåla").

Det var en gammal man, som ge omkring o tiggde, en snäll man va dä. Han hade vatt i alla Kärrstorpagårdarna. O det va själva julattan. Men dä va ingen, som velle ge nom husly. Så skolle han gå te Verlingegårdarna, men kom inte längre än till Kongahåla. Där ble han liggandes mä hudet på en tua. Han hade vacken brö ella husly, men vatten feck han. Där hade kommet opp en killa - dä va bara ett lidet hol - ve sian om tuan. När di så hitte nom - han lå o va döer - så försto di, att den killan konne va te nytta. O dä va så grannt o klat vann, och dä frös inte om vintern. O så ge folk dit och to lide vann. Di som hade värk, drack å dä, och hade di udslätt ella va dåliga på ögonen, så tvättade di se mä da. - Se på den tin fanns dä inga doktare. O di trodde, det skulle hjälpa, o di ble holpna. Di ble bra. O så ga di killan en liden päng, di slapp den ner i vannet. Men så va dä non, som va förtröden och to pengarna, o så messte

3265

killan vannet, så di inte bara visste var den vatt. Då va många,
som sagnade den. Di lette så förskräckligt. Men den va botte.

23
LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

ACC. NR. 3265

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

Landskap: Skåne Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.
Härad: Adress: Stehag
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Bröna källa.

(Ida Holmqvist, efter mormodern Grönvall, Degebergatradition): Det var en gång för länge sedan, som det en julafton hände, att en ensam vandrare kom till Degeberga by. Han blev ogästvänligt bemött och erhöll ej så mycket som en dryck vatten. I harm häröver skall han ha yttrat: "Lika törstig som jag är, lika ont om vatten skall det bli i Degeberga by." Han fortsatte vandringen. Kommen upp på Bröna backar, lade han sig, uttröttad och törstig som han var, att sova på bara marken. När han juldagsmorgon vaknade, var en ymnig källa uppsprungen vid sidan om honom, ur vilken han kunde släcka sin törst. I Degeberga har man sedan dess alltid haft ont om vatten - själva den genom byn flytande bäcken har tagit sig underjordiskt lopp och kommer först längre ned mot havet åter fram i dagen. Men på Bröna backar finnas källan med ymnigt och gott vatten ännu kvar; och ej nog härmed

Skriv endast på denna sida!

utan är Brönakälla dessutom en "offerkälla", vid vilken många genom att "offra" och dricka ur den blivit botade både för "lyte" och annat ont.

(Mor Qvick i Åhus med. härom 13/7 1917):

Brönakilla kallas vanligen "Julakilla" - den ligger mellan Mörkavädd och N.Lökaröd. - "Så törstig och hungrig och angelägen om härbärge som jag idag är, så....." - "Man förstod sen, att det inte var någon student utan en högre makt, en gud eller ande, eljest hade hans ord inte kunnat ha sådan verkan....." - "i hela Degeberga är det inte mer än två brunnar, som riktigt hålla vatten". - Ännu på 1860-talet plägade man särskilt midsommarafton komma dit, drack ur källan och tvättade sig med vattnet för att så vara skyddad mot smittosam sjukdom. I källan offrades en 2 eller 4-styver. Där lågt fullt med sådana mynt i källan, och barnen vågade ej röra dessa offerpenningar. Ännu offras där nog en och annan gång av personer, som besväras av "udslätt".

Landskap: Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.
Härad: Adress: Stehag
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

26

Uppteckningen rör Offerkällor.

(Mor Ahlbeck och Elnä Nils Pers): I Gudmund-
torp vid Orup finnes en källa, "Kongskälla", dit särskilt ungdom
brukade begiva sig midsommar. Man plägade vanligen kasta en peng,
"tre styver", i källan.

Mellan Fulltofta och Espinge(?) finnes en käl-
la, som kallas Magnilds källa. När den heliga Magnilds lik skul-
le föras till Fulltofta kyrka, stjälppte vagnen. På den plats, där
liket föll, sprang sedan fram en källa.

"Kungen" en väng i Värlinge med "Kungskilla",
där man offrat (enl. O.R:son). - Gamla mor Ekström har hört
källan nämnas "Pengskilla".

(Cecilia Andersson): Nedanföör deras hem i V.
Verlinge låg "Klappekilla" i Klappekärr. Mot "annet vär" sågo de
ofta ett ljus lysa där, "det sto så grannt o gliste". Några pojkar

3265

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

hade en gång varit där för att hämta "ärtasö vann". Där var skum på vattnet, som de ströko undan, innan de fyllde kruset. När de kommo hem, hittade de stora silverpengar i kruset. De blevo glada och sprungo åter ner till killan i hopp att finna flere, vilket de emllertid ej gjorde.

27